

FARG'ONA SHAHRIDAGI MUHIM CHORRAHALARDAN BIRIDA TRANSPORT HAKAKATINI SAMARALI TASHKIL ETISH TAHLILI

No'monov Sherzodbek Foziljon o'g'li

Toshloq tuman 2 son Texnikumi

Maxsus fan kafedrasi katta o'qituvchisi.

Annotatsiya. Ushbu maqola shaharning Farg'ona va Sharof Rashidov ko'chalari kesishgan chorrahasida yuzaga kelayotgan transport tirbandliklarini kamaytirish hamda yo'l harakatini samarali tashkil etish usullarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqotda tirbandliklarning asosiy sabab omillari, jumladan, avtomobil oqimining yuqori intensivligi, transport harakatini boshqarish tizimidagi kamchiliklar va yo'l harakati belgilarining yetarli darajada samarali emasligi o'rganilgan. Shuningdek, chorrahada harakatni yaxshilash maqsadida yangi yo'l tashkiloti sxemalarini joriy etish, svetofo boshqaruvini optimallashtirish hamda zamonaviy texnologik yechimlardan foydalanish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Taklif etilgan chora-tadbirlarning transport oqimi samaradorligini oshirish va harakat ishtirokchilari uchun qulaylik yaratishdagi ahamiyati tahlil qilinib, aniqlangan muammolarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar berilgan.

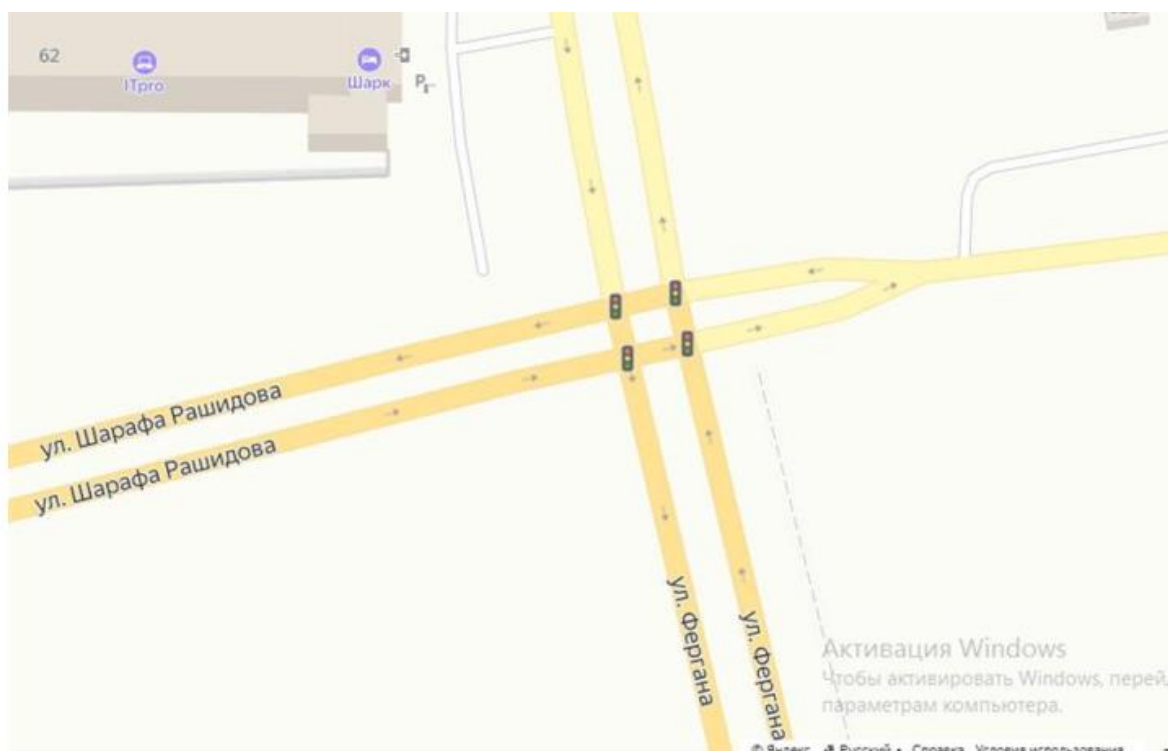
Kalit so'zlar: Tezlashish bo'laglari, sekinlashish bo'laklari, qo'shimcha tarmoq svetaforlari, tirbandlik, harakat tezligi.

Kirish. Farg'ona shahri, O'zbekistonning eng yirik va muhim viloyat markazlaridan biri bo'lib, uning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy hayoti har kuni rivojlanib bormoqda. Shahar hududida avtomobil transportining yuksalishi, aholi sonining ortishi va yo'l harakati tarkibining kengayishi bir qator muammolarni yuzaga keltiradi. Ayniqsa, Farg'ona va Sharof Rashidov ko'chalarining kesishgan chorrahasida yo'l harakati tiqilinchlari va tirbandliklarining paydo bo'lishi shahar transport tizimining eng dolzarb muammolaridan biriga aylangan.

Ushbu chorrahada kuzatilayotgan tirbandliklarni bartaraf etish, aholi va transport vositalarining samarali harakatini ta'minlash maqsadida turli choralar ko'rish zarur. Mazkur maqolada, Farg'ona shahri, ayniqsa, Farg'ona va Sharof Rashidov ko'chalarining kesishgan chorrahasidagi tirbandlikni oldini olish usullari va ularni yaxshilash uchun qo'llanilishi mumkin bo'lgan tadbirlar tahlil qilinadi.

Buning uchun, nafaqat transport infratuzilmasi va yo'l harakati xavfsizligini yaxshilashga qaratilgan texnik yechimlar, balki shahar rejalashtirish, jamoat transporti va zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning ham muhim ahamiyatga ega ekanligi ko'rib chiqiladi. Maqsad, shaharda yo'l harakati tizimining samaradorligini oshirish va tirbandliklarning oldini olish yo'llarini aniqlashdan iborat bo'ladi.

1-rasm Farg'ona shahar SH.Rashidov va Farg'ona ko'chalarini kesishish chorrahasi.

Farg'ona shahri, O'zbekistonning yirik shaharlari orasida transport tarmog'i eng rivojlanayotgan hududlardan biridir. Shahar aholisining ko'payishi, avtomobillarning ko'payshiga sabab bo'lib, bu o'z navbatida yo'l harakati tirbandliklariga olib keladi. Farg'ona va Sharof Rashidov ko'chalarining kesishgan

chorrahasida ayniqsa, joriy holatda mashinalar va piyodalarning harakatlanishi keskin tiqilinchlarga olib kelmoqda. Ushbu chorrahada bir necha asosiy yoʻnalishlar kesishib, turli xil transport vositalarining oʻtishiga olib keladi, bu esa tirbandlikka sabab boʻladi.

Tirbandliklarning sabablari Fargʻona va Sharof Rashidov koʻchalarining kesishgan chorrahasidagi tirbandliklarning asosiy sabablari quyidagilardan iborat.

Yoʻl infratuzilmasining yaroqsizligi. Yoʻl kesishmalari va oʻtkazuvchanlik koʻrsatkichlarining pastligi, transport vositalarining toʻxtab qolishiga va harakatni sekinlashtirishga olib keladi.

Yoʻl harakati tartibining buzilishi. Chorrahalarda yoʻl belgilarining notoʻgʻri oʻrnatilishi va yoʻl harakatini boshqaruvchi tizimning samarali ishlamasligi, tirbandlikni yanada kuchaytiradi.

Transport vositalarining koʻpligi. Shahar aholisining koʻpayishi va avtomobil ehtiyojining ortishi, yoʻl tizimining yuklanishiga sabab boʻladi. Ayniqsa, mashinalar sonining koʻpayishi, transport oqimini kamaytiradi va toʻliq oqimni yaratishga imkon bermaydi.

Piyodalar va transport vositalarining moslashmagan harakati. Piyodalarning koʻpligi va yoʻlning oʻng-qoʻngil qolib ketgan qismi, avtomobillar va piyodalarning xavfsiz harakatlanishiga toʻsqinlik qiladi.

Tirbandlikni oldini olish usullari. Fargʻona shahridagi chorrahalarda yuzaga kelayotgan transport tirbandliklarini bartaraf etish maqsadida bir qator samarali chora-tadbirlarni joriy etish zarur. Quyida keltirilgan tavsiyalar mavjud muammoni hal etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

➤ Yoʻl infratuzilmasini yaxshilash. Chorrahada yoʻl qismlarini kengaytirish, qoʻshimcha yoʻl tarmoqlarini tashkil etish hamda yoʻlning oʻtkazuvchanlik qobiliyatini oshirish lozim. Shuningdek, yoʻl harakati belgilarini takomillashtirish va svetofor tizimini harakat intensivligiga moslashtirish tirbandliklarning kamayishiga xizmat qiladi.

➤ Svetofor tizimini optimallashtirish. Chorrahada svetofor ish rejimini ilmiy asosda optimallashtirish va vaqt oralig'ini transport oqimi hajmiga mos ravishda taqsimlash tirbandliklarni sezilarli darajada kamaytirishga yordam beradi. Svetoforlarning optimal vaqt rejimida ishlashi transport oqimini samarali boshqarish va harakat xavfsizligini ta'minlash imkonini yaratadi.

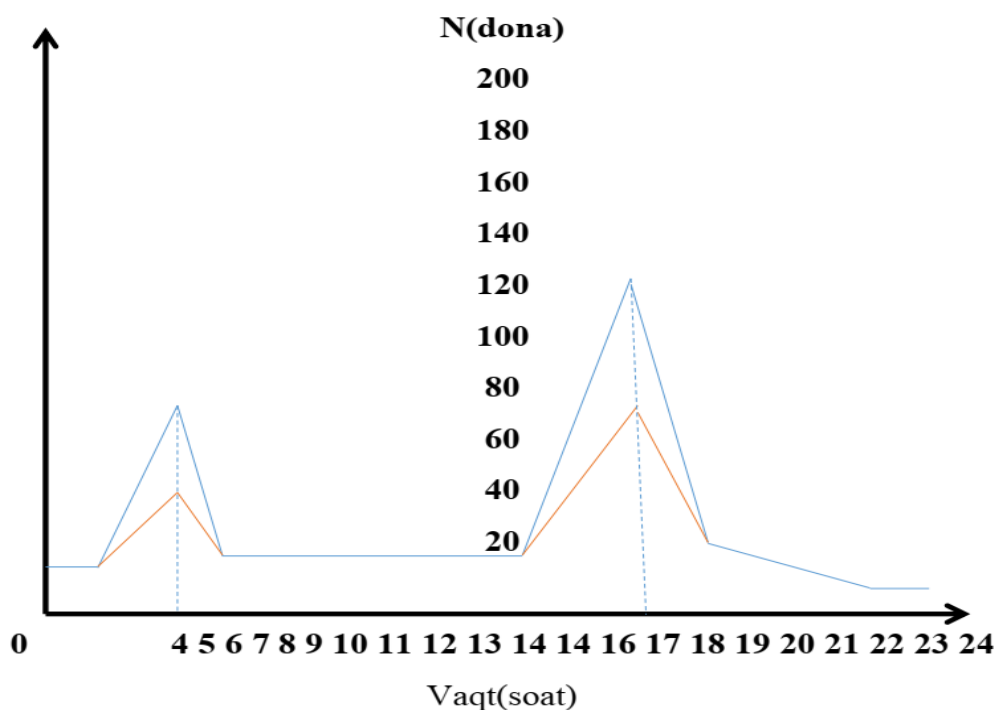
➤ Jamoat transportini rivojlantirish. Shahar ichida jamoat transporti tarmog'ini kengaytirish va unga prioritetsiz yo'llarni ajratish, avtomobil qatnovini kamaytiradi. Jamoat transporti uchun maxsus yo'laklar yaratish, shahar ichidagi tirbandliklarni sezilarli darajada kamaytiradi.

➤ Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash. Yo'l harakatini boshqarish uchun zamonaviy texnologiyalarni, masalan, sun'iy intellekt va aqlli svetofor tizimlarini joriy qilish. Bu transport oqimini samarali boshqarishga yordam beradi va tirbandlikni kamaytiradi.

Farg'ona va Sharof Rashidov ko'chalarida tirbandlikni kamaytirish uchun takliflar.

Bir yo'nalishda harakatlanayotgan avtomobillar hosil qilayotgan tirbantlik

grafigi

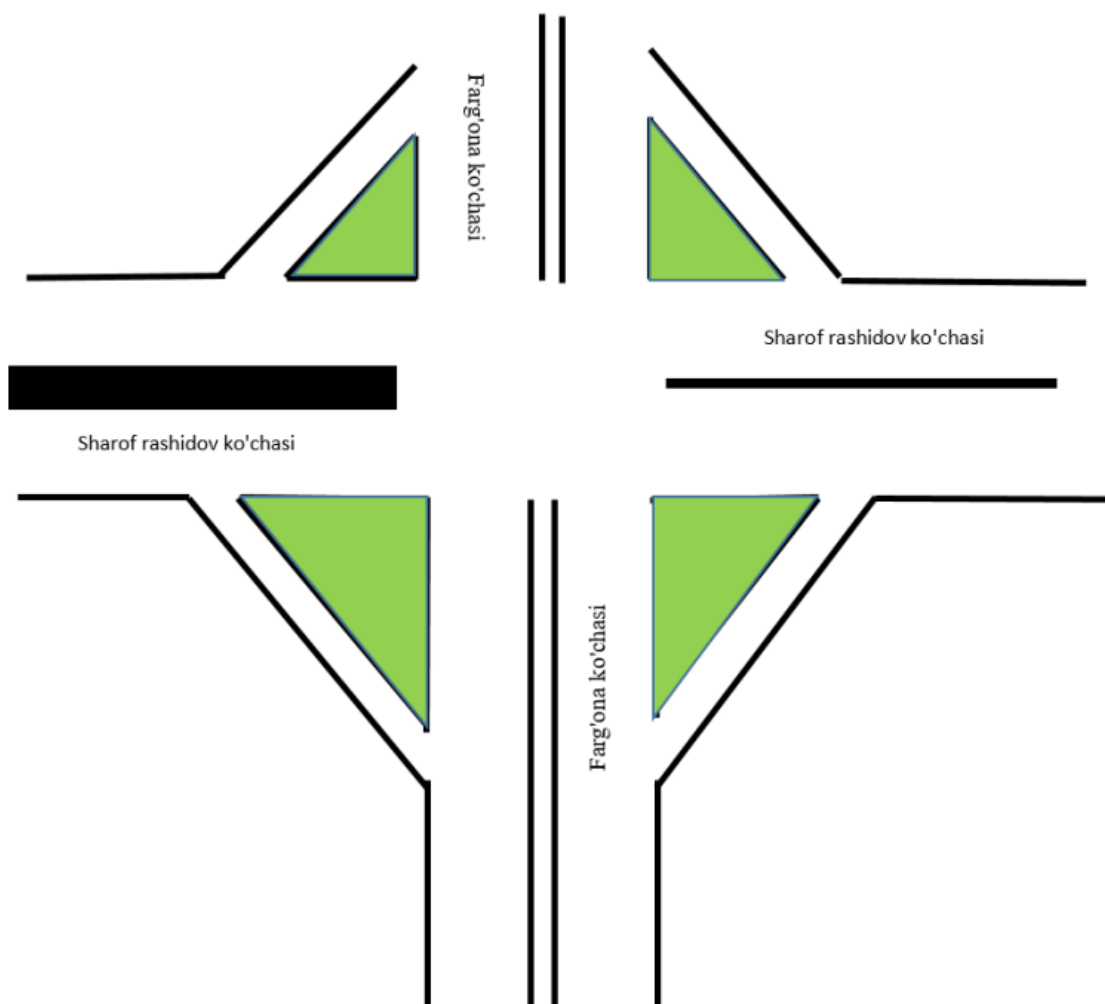

Hozirgi holat chizigi -----

Karman yo'l qurilganidan keying holat chizig'i -----

Farg'ona va Sharof Rashidov ko'chalarining kesishgan chorrahasidagi tirbandlikni kamaytirish uchun kompleks yondashuvni qo'llash zarur. Avvalo, transport oqimining to'g'ri boshqarilishi, yo'lning kengaytirilishi va svetofor tizimining optimallashtirilishi kerak.

2-rasm Farg'ona shahar SH.Rashidov va Farg'ona ko'chalarini kesishish choraxasiga taklif etilgan karman yo'lini ko'rinishi

Shuningdek, jamoat transporti tizimini rivojlantirish transport oqimini kamaytirish va shahar harakatini yanada samarali tashkil etishda muhim omil hisoblanadi. Jamoat transporti vositalarining qatnov chastotasini oshirish, ularning

alohida harakat yo‘laklarini joriy etish hamda bekatlarning joylashuvini optimallashtirish orqali shaxsiy avtomobillardan foydalanish darajasini kamaytirish mumkin. Bu esa chorrahalaridagi yuklamaning pasayishiga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, piyodalar harakatining xavfsizligini ta’minlash maqsadida zamonaviy piyodalar yo‘laklarini tashkil etish, piyodalar o‘tish joylarini aniq belgilash, yorug‘lik bilan ta’minlash va ularni transport oqimidan ajratish zarur.

Piyodalar uchun qulay va xavfsiz infratuzilmaning yaratilishi yo‘l-transport hodisalari xavfini kamaytiradi hamda umumiy harakat intizomini oshiradi.

Mazkur chorrahada transport harakatini yanada erkinlashtirish maqsadida o‘ng tomonga burilish uchun alohida harakat yo‘lagini, ya’ni “karman” yo‘lini tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu qo‘shimcha burilish yo‘lagi to‘g‘ridan-to‘g‘ri harakatlanayotgan transport oqimiga to‘sqinlik qilmasdan, o‘ngga buriluvchi avtomobillarning uzluksiz harakatlanishini ta’minlaydi. Natijada chorrahaning o‘tkazuvchanlik qobiliyati oshadi, svetofor sikllariga tushadigan yuklama kamayadi va umumiy tirbandlik darajasi sezilarli darajada pasayadi.

Shu bilan birga, o‘ngga burilish yo‘lagini tashkil etishda yo‘l belgilarini to‘g‘ri joylashtirish, yo‘l chiziqlarini aniq chizish va svetofor rejimini moslashtirish zarur. Ushbu kompleks chora-tadbirlar chorrahada transport harakati xavfsizligi va samaradorligini oshirishga, shuningdek, aholi uchun qulay va barqaror yo‘l harakati muhitini yaratishga xizmat qiladi.

Xulosa. Farg‘ona va Sharof Rashidov va Farg‘ona ko‘chalarining kesishgan chorrahasidagi tirbandliklarni kamaytirish uchun kompleks va karman yo‘lini ochish zarur. Yo‘l infratuzilmasining yaxshilanishi, jamoat transportining rivojlanishi va zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash, shaharning transport tizimining samarali ishlashiga yordam beradi. Bu o‘z navbatida, Farg‘ona shahri aholisi va mehmonlari uchun yanada qulay va xavfsiz harakatni ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. "Yo'l harakati qoidalari" nashriyoti O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, har yili yangilanadi (oxirgi nashri 2024 yil).
2. "Yo'l harakati xavfsizligi" nashriyoti O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi 2017 yil.
3. "Avtomobil harakati va xavfsizlik" nashriyoti O'zbekiston xalq ta'limi vazirlig 2018 yil.

Saytlar.

1. www.davtrf.uz – O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Yo'l harakati xavfsizligi boshqarmasi.
2. www.traffic.uz – Yo'l harakati xavfsizligi, qoidalari va yangiliklar bilan tanishish uchun.
3. www.tadqiqot.uz – Yo'l harakati faniga oid ilmiy tadqiqotlar va materiallar